

מערך הקליניקות
הפקולטה למשפטים
אוניברסיטת בר-אילן

הקליניקה לרגולציה סביבתית
Environmental Regulation Clinic

ט"ז חשוון תש"פ
14 נובמבר 2019

סיכום שנה"ל תשע"ט – הקליניקה לרגולציה סביבתית

אנחנו שמחים לפרסם את סיכום שנה"ל תשע"ט. הייתה לנו שנה מגוונת עם עשייה בתחומים רבים. פעלנו במסגרת הליכי תכנון ובנייה, ליטיגציה, שינוי מדיניות בכנסת, הליכי שיתוף ציבור ועוד. השנה השתתפו בפעילות הקליניקה 14 סטודנטיות וסטודנטים. הסטודנטים הכירו עקרונות בסיסיים ברגולציה סביבתית, קיבלו כלים לפעילות משפטית, דנו בסוגיות אקטואליות ופעלו במגוון רחב של כלים להגנה על הסביבה וקידום עקרונות של צדק סביבתי.

תיקים ופרויקטים

העבודה המעשית היא לב ליבה של הפעילות בקליניקה. העבודה המעשית מהווה התנסות ייחודית בעשייה משפטית, ומקדמת עקרונות של צדק סביבתי ופיתוח בר קיימא. הפרויקטים עסקו בארבעה תחומי תוכן מרכזיים – תכנון ובנייה, ליטיגציה, שינוי מדיניות ושיתוף ציבור ברגולציה של זיהום אויר מתעשייה.

ליטיגציה ותכנון ובנייה

תיק התאחדות התעשיינים: התיק עסק בעתירה שהגישה התאחדות התעשיינים בעניין הקמת שכונת פארק לכיש בסמוך לנמל אשדוד. השכונה הוקמה ללא סקר סיכונים מלא ולטענתנו – בניגוד למדיניות סביבתית סבירה. בהחלטה לאשר את התוכנית נקבע, כי חלק מהסיכונים יבחנו רק בשלב היתר הבנייה. התיק הנוכחי הוא גלגול שני של אותו עניין בבית המשפט: בסיבוב הקודם, בית המשפט קיבל את העתירה וקבע שעל הוועדה המחוזית לדון בתוכנית על בסיס נתונים מלאים. הוועדה דנה שנית בתוכנית בעקבות פסק הדין והחליטה לאשר את התוכנית. עם זאת, מקריאת ההחלטה עולה, כי עדין אין בסיס נתונים מלא, כך שעמדתנו נותרה, שיש צורך בבחינה מלאה של הסיכונים בטרם תאושר התוכנית. בנוסף, בדיון המחודש בתוכנית קבעה הוועדה, כי לעניין המרחק בין האוכלוסייה לבין תעשייה הכוללת חומרים מסוכנים, מספיק שבשטח התוכנית יש תוכנית קודמת מאושרת, שמאפשרת מגורים או מסחר כדי להצדיק תנאים מקלים גם לתוכניות חדשות. עמדתנו בתיק הייתה שמדיניות זו שגויה ובלתי סבירה בעליל. אנו מיצגים בתיק את הפורום הציבורי לאיכות הסביבה באשדוד.

לתגובה שהוגשה בתיק.

תיק נמל המפרץ: בימים אלו מוקם בחיפה נמל חדש – נמל המפרץ. הקמת הנמל העלתה מגוון חששות ממפגעים סביבתיים באזור רווי חומרים מסוכנים. תכנון הנמל נעשה בשיטת טלאי-על-טלאי, באמצעות תוכניות

אוניברסיטת בר-אילן
Bar-Ilan University

מען למכתבים: מערך הקליניקות - חינוך משפטי לצדק חברתי - הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן, רמת גן 5290002, ישראל
Postal Address: Clinical Legal Education Program - Faculty of Law, Bar-Ilan University, Ramat Gan 5290002, Israel
<http://law-clinics.biu.ac.il> • envclinic.biu.ac.il • Yotam.shlomo@biu.ac.il • Tel/Fax: 972 + 3 531 8814 : 07/טלפון

נקודתיות במקום תוכנית כוללת. התוכנית להקמת השטח התפעולי הוקמה מבלי שיהיה בידי רשויות התכנון סקר סיכונים מצרפי שבוחן השפעה הדדית של חומרים מסוכנים ממגוון תוכניות באזור. בנוסף, התוכנית התעלמה מהנוק הרב שנגרם לחופי הקריות בעקבות הקמת הנמל. לאחר שההתנגדויות של הפורום הישראלי לשמירה על הסביבה חופית וגבי אלה נווה נדחו, הגשנו בשמן בקשת רשות ערר. הבקשה התקבלה. בעקבות הערר שהגשנו, ועדת הערר אומנם דחתה את הטענות בעניין התכנון הכוללני, אבל קבעה שיש להגביל את כמות החומרים המסוכנים, להגביר את דיגום זיהום האוויר ולקבוע הוראות לשיקום החופים.

[הערר וההחלטה בערר](#)

תיק מלון סאן: תיק מלון סאן הוא תיק שרוב הפעילות עליו התקיימה בשנה"ל תשע"ח. בתחילת השנה התקיים דיון בתיק. לצערנו בית המשפט קיבל את ערעור המדינה וקבע כי אין פגם בחוקיות של הוצאת היתר בנייה על חוף הים אם הוא תואם תוכנית מתאר ישנה מצדיק דיון בתיק חרף השיהוי. [לפסק הדין ולתגובת הפורום בתיק.](#)

[ליטיגציה](#)

ידיד בית משפט – תחבורה ציבורית

הגשנו בשם עמותת 15 דקות בקשת ידיד בית משפט בתיקי תביעות ייצוגיות נגד חברות תחבורה ציבורית בשל איחורים ביציאה וביטול נסיעות. הבקשה בסופו של דבר לא נדונה, שכן הבקשה לאישור התביעה הייצוגית נמחקה.

[בקשת הידיד](#)

אסבסט

פנתה אלינו פעילה בעניין מפגע אסבסט בנתניה. המפגע הוא פסולת גרוסה הכוללת אסבסט צמנט שפוזרה בגינה ציבורית. עיריית נתניה והמשרד להגנת הסביבה מסרבים במשך שנים לטפל במפגע ולמנוע סיכון לציבור, בטענה שהשטח לא מסוכן. הפעילה הציגה לנו חוות דעת מומחה שקובעת שהשטח מהווה סיכון לציבור. פנינו ביחד עם עמותת אזרחים למען הסביבה למשרד להגנת הסביבה ולעירייה, בהתאם לחוק למניעת סביבתיים (תביעות אזרחיות). לאחרונה קיבלנו את תשובת העירייה והמשרד שהם דבקים בעמדתם. בשלב הבא נפעל באמצעים משפטיים כדי להבטיח שהמפגע יוסר.

[מדיניות ציבורית:](#)

שיתוף פעולה עם חברי כנסת: השנה המשכנו את שיתוף הפעולה עם שני חברי הכנסת הבולטים ביותר בתחום של הגנה על הסביבה – חה"כ דב חנין וחה"כ יעל כהן פארן. במסגרת הפעילות, הסטודנטיות כתבו הצעות חוק, תקנות, טיפלו בפניות ציבור ופנו במכתבים בנושאים שונים ומגוונים לשרים ולרגולטורים. בשל הקדמת הבחירות, רוב הפעילות התקיימה בסמסטר א'.

כנס לכבוד פרישתו של דב חנין

לקראת הבחירות שהתקיימו השנה, הודיע חה"כ דב חנין שאינו מתמודד לכנסת הבאה. הקליניקה לרגולציה סביבתית עבדה עם לשכתו של דב במשך יותר מעשור. בתקופה זו סייענו בקידום של יוזמות חקיקה, במחקר משפטי ובמענה לפנייות הציבור הרבות שמגיעות ללשכה בתחומים הסביבתיים. משום כך, החלטנו לציין את פרישתו של דב מהעבודה הפרלמנטרית בכנס, שישלב בין הקשרים האישיים שנוצרו בלשכה ובין מטרות המדיניות. בכנס השתתפו חברות כנסת, עובדי לשכה, סטודנטים מהקליניקה ופעילים סביבתיים.

כנס בנושא סובסידיות למשקי בעלי החיים

משקי בעלי החיים הם בעלי השלכות סביבתיות שליליות רבות. חרף עובדה זו, מדובר בפעילות המסובסדת על ידי המדינה. במסגרת הפרויקט הגשנו עתירת חופש מידע כדי לקבל מידע מלא על היקף המימון של משקי בעלי החיים. בנוסף, פנינו למשרד החקלאות והמשרד להגנת הסביבה בדרישה שיקדמו פתרונות לתופעת הזיהום

החקלאי ממשקי בעלי חיים בהתאם לדוח משנת 2015. לאחר שקיבלנו את המידע, ניתחנו אותו ואת הנהלים למתן תמיכות בשיתוף עם הקליניקה לצדק סביבתי וזכויות בעלי חיים באוניברסיטת תל אביב. את התוצאות הראשוניות של המחקר הצגנו בכנס משותף.

שיתוף ציבור בהליך מתן היתרי פליטה:

הפרויקט נועד להגביר את מעורבות הציבור בהליכי שיתוף ציבור לפי חוק אויר נקי. המהלך הראשון שלנו בפרויקט היה להבטיח שמתפרסם כל המידע הדרוש לנושא. מבירור שוטף עלה כי לא התפרסמו בקשות להיתרי פליטה, ובחלק מהמקרים אף לא התפרסמו טיוטות ההיתרים במועדים הקבועים בחוק. לפיכך פנינו למשרד להגנת הסביבה בדרישה לפעול לתיקון הליקויים. [מכתב הפנייה](#).

במהלך השנה קיימנו שלושה מפגשים עם הציבור: מפגש עם פעילים מעמותת שומרי הבית בעניין היתר הפליטה של אסדת לווייתן, מפגש עם פעילים מהפורום הציבורי לאיכות סביבה באשדוד בעניין היתר הפליטה של מפעל הקורנס ומפעלים אחרים באזור, ומפגש עם פעילים בנתניה בנושא היתר הפליטה של מפעל אורדן.

במהלך השנה הגשנו הערות על טיוטת היתר פליטה של מפעל הקורנס. [למידע נוסף על הפרויקט](#)

השיעורים

השיעורים בקליניקה כוללים שיעורי מבוא, מפגשים עם עורכות ועורכי דין מהפרקטיקה, שיעורים של הסטודנטים, וכן כנסים. כמו בכל שנה, צוות הקליניקה העביר שיעורי מבוא ברגולציה סביבתית ובניהול תיקים סביבתיים. השיעורים כללו מפגשים עם עורכי דין ממיטב משרדי עריכת הדין כדי לשמוע על ייצוג מפעלים: עו"ד עמית אופק מפרקליטות מחוז תל אביב להרצאה על אכיפה בחוק התכנון והבנייה, עו"ד רונית אמיר-יניב ממשרד יגאל ארנון על ניהול תיק נחל הקישון וייצוג חברות גרין-טק ומפגש עם עו"ד חיה ארז בנושא מאבקים משפטיים לקידום סוגיות סביבתיות.

גישור מבוים: אחד מאירועי השיא השנה היה שיתוף פעולה עם הקליניקה למשפט עברי והקליניקה ליישוב סכסוכים משפטי. הסטודנטיות והסטודנטים ייצגו בתיק של סכסוך שכנים עם היבטים סביבתיים תוך הישענות על המשפט הישראלי והעברי וניהלו מו"מ בהובלת השופטים.

תודות

ראשית, נבקש להודות למרצים שהגיעו לחלוק את הניסיון שלהם עם הסטודנטים: עו"ד רונית אמיר-יניב ממשרד יגאל ארנון, עו"ד עמית אופק ממחלקת אכיפת דיני מקרקעין מפרקליטות מחוז תל אביב, ועו"ד חיה ארז ממשרד קלעי רוזן ושות'.

אנו מודים לשותפים שלנו לאורך הדרך – חה"כ דב חנין, חה"כ יעל כהן פארן, הפורום הישראלי לשמירה על החופים, הפורום הציבורי לאיכות הסביבה באשדוד, אזרחים למען הסביבה, תנו לחיות לחיות ואדם טבע ודין.

כמו כן, ברצוננו להודות נבקש להודות לסגל המנהלי על הסיוע היום-יומי בעבודת הקליניקה ולסגל הקלינאיות שתמיד נכון לתמיכה וייעוץ. בפרט ברצוננו להודות, לפרופ' מיכל אלברשטיין ועו"ד קרן צפריר, מנהלות מערך הקליניקות, על העזרה והתמיכה.

לבסוף, אנו מודים לסטודנטים שהשתתפו בקליניקה השנה ועבדו על הפרויקטים השונים. אנו מקווים שבמהלך פעילותם בקליניקה הם רכשו כלים שימשו אותם בעתיד. הסטודנטים שהשתתפו בקליניקה בשנה"ל תשע"ט הם: שירה אידלמן, שיר גולן, שרית דדבייב, יעקב הרשקוביץ, יאיר ויס, מרום ויצמן, אודהיה טילינגר, ישעיהו כהן, ישי לקס, ליהי נזירי, צילסי קורין סטון, זוהר קרביץ, עומר רוזנטל וספיר שמעוני.

בברכת שנה אקדמית פורייה וירוקה,

עו"ד יותם שלמה
מנהל הקליניקה

פרופ' אורן פרז
מנחה אקדמי